

**BIULETYN INFORMACYJNY
PTMTS**

Z wielką dumą i radością pragniemy poinformować, że w kwietniu 1998 roku członkowie naszego Towarzystwa otrzymali godności:

- Członka Korespondenta Polskiej Akademii Nauk
– prof. dr hab. inż. Jacek Stupnicki

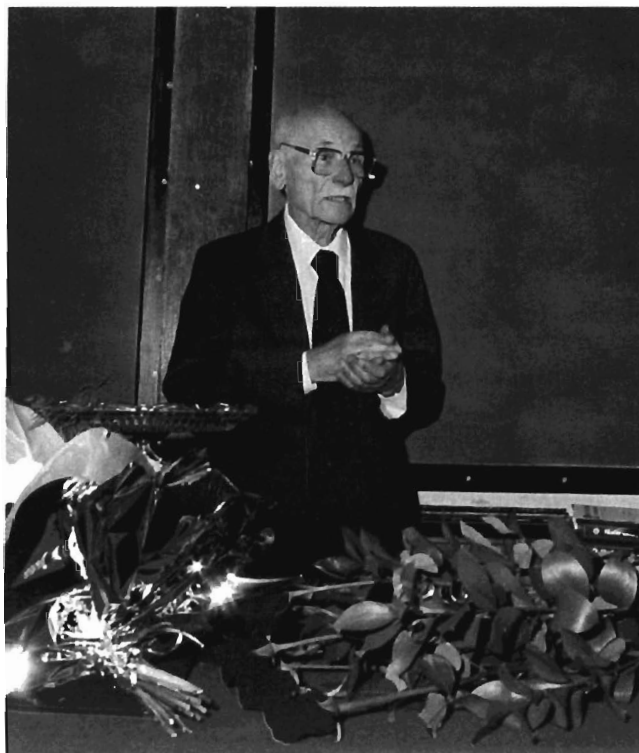
- Członka Honorowego EUROMECH
– prof. dr inż. Władysław Fiszdon

oraz 13 marca 1998 roku tytuł

- Profesora
 - Wojciech M. Batko – Akademia Górniczo-Hutnicza
 - Włodzimierz Kurnik – Politechnika Warszawska
 - Andrzej Służalec – Politechnika Częstochowska

* * * * *

Jubileusz 90-lecia Profesora Jana Oderfelda

Działalność Profesora Jana Oderfelda

Jan Oderfeld urodził się dnia 19-go lutego 1908 roku w Częstochowie. Wspomina z sentymentem gimnazjum im. Sienkiewicza, w którym uzyskał maturę w 1924 roku, a które 30 lat wcześniej ukończył jego ojciec, Stanisław, późniejszy doktor chemii.

Studia wyższe ukończył na Wydziale Mechanicznym Politechniki Warszawskiej w 1930 roku. W 1949 roku uzyskał stopień doktora nauk matematycznych. W roku 1955 zostaje profesorem nadzwyczajnym, a w 1961 profesorem zwyczajnym.

W roku 1998 przypada jubileusz 90-lecia Profesora, wybitnego uczonego, Nauczyciela Akademickiego i człowieka.

Podzielimy to krótkie opracowanie na trzy główne okresy. Oczywiście każdy z okresów jego dorosłego życia był inny, ale wszystkie miały wspólną cechę, a mianowicie wytrwałą codzienną pracę i poszukiwanie prawdy.

Okres pierwszy

Działalność w latach 1928-1945

Po uzyskaniu w roku 1930 stopnia inżyniera-mechanika i odbyciu służby wojskowej J. Oderfeld jest na razie bezrobotny. Dzięki zbiegowi okoliczności tworzy się wtedy zespół techniczny (W. Bernardzikiewicz, J. Oderfeld, J. Sachs), który podejmuje ambitny problem silnika odrzutowego, korzystając początkowo z pomocy finansowej J. Machlejda (w owym czasie dyrektora browaru), a następnie ze skromnej dotacji Państwowych Zakładów Inżynierii. Materialnym śladem tej akcji jest model silnika, znajdujący się obecnie w Muzeum Techniki w Warszawie.

Od roku 1932 do wybuchu II Wojny inż. Oderfeld pracuje w Wytwórni Silników Škoda (PZL). Początkowo zatrudniono go jako konstruktora-technologa; następnie (1934) przeniesiono do Biura Studiów, gdzie powstawały prototypy własnych silników lotniczych. Zakres działalności inż. Oderfelda obejmował niektóre zespoły silników tłokowych, między innymi układ korbowy i rozrząd. Ponadto umożliwiono mu realizację paru pomysłów własnych, jak przeróbka lotniczego silnika gaźnikowego na zasilanie wtryskowe, turbina na gazy spalinowe itd.

W latach okupacyjnych (ściślej od 1941 do 1945) Oderfeld pracuje w Skierniewicach, w Spółdzielni "Rolnik", gdzie prowadzi Warsztaty Mechaniczne. Początkowo wykonywano tam tylko naprawę maszyn i urządzeń rolniczych. Wkrótce jednak udało się uruchomić produkcję własną; zwłaszcza młockarnie cieszyły się dużą popularnością w całym powiecie skierniewickim w okolicach. W ciągu czterech lat załoga Warsztatów wzrosła z ośmiu do niemal stu pracowników.

Warto może wspomnieć, że w 1974 r. J. Oderfeld otrzymał Honorową Odznakę Zasłużonego Pracownika zakładów "Fumos", w owym czasie już dużej fabryki, która wyrosła z Warsztatów Mechanicznych "Rolnika".

Okres drugi

Działalność w latach 1945-1978

Okres ten podzielimy na dwa podokresy: 1945-1955 i 1955-1978.

Lata 1945-1955

Natychmiast po wojnie w roku 1945/46 J. Oderfeld podejmuje pracę w Szkole Inżynierskiej im. Wawelberga i Rotwanda, jako profesor kontraktowy, wykładając takie przedmioty jak: mechanika techniczna, silniki lotnicze, mechanizmy lotnicze. Równolegle prowadzi wykłady w SGPiS z zakresu statystycznej kontroli jakości. Był to pierwszy w Polsce wykład otwierający nowe pole zastosowania matematyki w gospodarce narodowej.

Od roku 1949 J. Oderfeld wiąże się na stałe z Politechniką Warszawską jako profesor kontraktowy. W 1955 r. zostaje powołany na stanowisko profesora nadzwyczajnego, a w 1961 r. zwyczajnego w tejże Politechnice, gdzie czynnie działa kierując Katedrą Silników Lotniczych. Był opiekunem koła naukowego silników lotniczych w latach

1951-1955. Zainicjował statystyczną kontrolę jakości w Polsce już w 1946 roku i doprowadził do jej praktycznego zastosowania w wielu przedsiębiorstwach i w wojsku. Z prac matematycznych Oderfelda ogłoszonych w tym podokresie na uwagę zasługuje tzw. zasada dualizmu (1948). Za tę pracę uzyskał doktorat z matematyki. Promotorem był H. Steinhaus.

Niezależnie od czynnej działalności w Politechnice Warszawskiej Profesor pełnił kilka odpowiedzialnych funkcji w różnych centralnych urzędach i instytucjach. Wymienię przykładowo dwie z nich. W Polskim Komitecie Normalizacyjnym (PKN) pracował od 1945 do 1951 roku, z czego przez ostatnie trzy lata jako Sekretarz Generalny i Naczelny Dyrektor. W latach zaś 1950-1974 prowadził w Państwowym Instytucie Matematycznym (późniejszy Instytut Matematyczny PAN) Dział Statystycznej Kontroli Jakości, przekształcony później w Dział Zastosowań Przemysłowych. Obie te jednostki współpracowały ściśle z różnymi działami gospodarki narodowej, na przykład z przemysłem metalurgicznym, elektrotechnicznym, leśnym, spożywczym; z kolejnictwem i okrętownictwem, a także z chirurgią, obronnością kraju itd.

Warto jeszcze wspomnieć, że w roku 1951 J. Oderfeld wspólnie z H. Steinhausem i K. Wiśniewskim opracował pierwszą Polską Normę dotyczącą statystycznej kontroli jakości (PN/N-03001). Norma ta, wspólnie z wydanym wcześniej skryptem prof. J. Oderfelda, była w tamtym czasie jedynym źródłem w języku polskim, omawiającym tę tematykę.

Należy podkreślić aktywne uczestnictwo Profesora w pracy organizacji społecznych, zespołach i komisjach NOT. Był członkiem Prezydium Komitetu Budowy Maszyn PAN od 1951 do 1992 r. W latach 1946-1960 działał czynnie w ISO. Na tym polu dążył do powszechnego przyjęcia układu jednostek masowych, przyczyniając się tym samym do oparcia międzynarodowego układu SI na jednostkach: kg, m, s.

Wkrótce po zatrudnieniu na Politechnice Warszawskiej w charakterze profesora kontraktowego, Oderfeld zostaje powołany w roku 1955 na profesora nadzwyczajnego, a w roku 1961 na profesora zwyczajnego tej Uczelni.

Pracę na Politechnice Warszawskiej prof. J. Oderfeld rozpoczyna w Katedrze Silników Lotniczych, pełniąc funkcję jej kierownika, a dodatkowo w latach 1951-1955 opiekuje się kołem naukowym silników lotniczych.

W roku 1954 Komitet Budowy Maszyn Wydziału IV Polskiej Akademii Nauk, powołuje do życia kwartalnik "Archiwum Budowy Maszyn", który ma być pismem naukowym, poświęconym podstawowym zagadnieniom teoretycznym budowy maszyn i urządzeń technicznych, które występują w ich konstrukcji, technologii i eksploatacji. Prof. J. Oderfeld jest od samego początku mocno zaangażowany w redagowanie tego periodyku, będąc początkowo członkiem Rady Redakcyjnej a następnie Komitetu Redakcyjnego, gdzie pełni funkcję redaktora działowego aż do roku 1991. Prowadząc dział mechaniki w w/w kwartalniku prof. J. Oderfeld bardzo dbał o poziom prac zakwalifikowanych do opublikowania w ABM. Często sam pisał recenzje, a były one z reguły rzeczowe i wyczerpujące. Nie było w nich nigdy nawet śladu złośliwości; autora traktował zawsze jako partnera, któremu trzeba życzliwie pomóc.

Lata 1955-1978

Wczesne prace J. Oderfelda z zakresu Teorii Maszyn i Mechanizmów pochodzą jeszcze z lat 1937-1938 (wyrównywanie wirników, krzywki o profilu syntetycznym). Do tej drugiej tematyki wracał on wielokrotnie. Przykładem może być artykuł o krzywkach rozrządowych silników tłokowych, Archiwum Budowy Maszyn, 1954.

W r. 1955 powstała na Politechnice Warszawskiej pierwsza po II Wojnie Katedra Mechanizmów i Maszyn, przemianowana następnie na Katedrę Maszyn i Mechanizmów, a wreszcie w 1970 roku na Zakład TMM w ITLiMS na Wydziale MEiL. Placówką tą kierował Profesor nieprzerwanie aż do emerytury w 1978 r.

W latach 1955-1978 zainteresowania J. Oderfelda koncentrowały się wokół:

- klasyfikacji mechanizmów,
- kinematyki i dokładności mechanizmów,
- teorii podobieństwa dynamicznego,
- podstaw eksperymentu,
- optymalizacji w budowie maszyn.

We wszystkie te działy wniósł on poważny wkład twórczy. W ostatniej z wymienionych dziedzin stworzył własną szkołę naukową, której wyniki są szeroko znane na świecie.

Wiele uwagi Profesor poświęcał pracom przejściowym, dyplomowym, doktorskim i habilitacyjnym. Pod jego osobistym kierownictwem wykonano ponad 25 prac przejściowych, kilkanaście prac dyplomowych z zakresu Silników Lotniczych, TMM, podstaw eksperymentu i optymalizacji.

Był promotorem 10 prac doktorskich oraz konsultantem 5 prac habilitacyjnych. Ponadto konsultował kilku obcych doktorantów. W wymienionych dziedzinach prowadzi ożywioną działalność naukową, ogłaszając drukiem w latach 1945-1978 ponad 80 artykułów, referatów i komunikatów naukowych oraz około 60 publikacji o charakterze technicznym, dydaktycznym, recenzji i innych. Jest współautorem 3 patentów z dziedziny silników, turbin i maszyn cyfrowych.

Warto dodać w tym miejscu, że patent na bęben pamięci magnetycznej (wspólny z W. Narkiewiczem, 1967 r.) stał się podstawą seryjnej produkcji w ELWRO. Przez następnych osiem lat te bębny stanowiły standardowe wyposażenie komputerów w RWPG.

Niezależnie od wymienionych głównych kierunków działalności naukowej J. Oderfeld ogłosił kilka ważnych prac z dziedziny wyrównoważania, tarcia, dynamiki przekładni zębatych.

W 1957 roku ukazuje się w ABM PAN jego pierwsza praca z zakresu struktury mechanizmów pt.: "O klasyfikowaniu mechanizmów", w roku 1960 jej kontynuacja pt.: "Kilka własności łańcuchów kinematycznych" oraz w 1962 r. wspólnie z E. Pleszczyńską praca "Pewne zastosowania partycji" (Zast. Matematyki, VI). W cyklu wymienionych prac podaje się zespół założeń i uściśloną metodę klasyfikacji grup mechanizmów płaskich, spełniającą warunki stawiane każdej klasyfikacji naukowej, a mianowicie podział według jednej zasady, wyłączność i zupełność. Zastosowanie partycji umożliwiło

przeгляд wszystkich możliwych odmian grup strukturalnych, co pozwoliło na wskazanie odmian dotąd nie spotykanych w piśmiennictwie. Te prace, łącznie z pracami ogłoszonymi przez innych uczonych, wniosły poważny wkład w rozwój teorii struktury i klasyfikacji mechanizmów płaskich i przestrzennych. Prace te są nadal kontynuowane w Warszawie w odniesieniu do otwartych łańcuchów kinematycznych (manipulatory) oraz we Wrocławiu w powiązaniu z projektowaniem mechanizmów realnych.

Cykl prac naukowych J. Oderfelda z zakresu kinematyki i dokładności mechanizmów otwiera praca "O pewnym zastosowaniu rachunku wyrównawczego do kinematyki mechanizmów", *Zastosowania Matematyki*, IV (1958), 2, str. 176-194. Potrzeba metody zaproponowanej w tej pracy wynikała podczas dyskusji nad mechanizmem rozrządu pary w parowozie (kulisa Stephensona). Sformułowanie zagadnienia było następujące: przy zadanym ruchu członu wiodącego określić przebieg prędkości i przyspieszenia członu wykonawczego, wahającego się w przedziale kilkunastu stopni. Klasyczne postępowanie wykreślne okazało się w tym przypadku nieprzydatne ze względu na niedokładność. Nie nadawały się również metody analityczne, bo prowadziły do bardzo złożonego układu równań trygonometrycznych, które trzeba byłoby rozwiązywać numerycznie. W tej sytuacji Oderfeld sięgnął do metod rachunku wyrównawczego, co umożliwiło (na podstawie pomiaru surowych współrzędnych położenia) zbudowanie wyrażań na wyrównane wartości pierwszych i drugich pochodnych, czyli prędkości i przyspieszeń oraz ocenę dokładności takiego postępowania. Metoda ta była kilkakrotnie modyfikowana, a okazała się bardzo efektywna i szybka w postępowaniu. Uzyskała ona wysoką ocenę już w 1958 r. podczas II Wszechniowskiej Konferencji TMM w Moskwie. Praktycznie jest wykorzystywana do dnia dzisiejszego oraz weszła na stałe do programu nauczania na wielu wyższych uczelniach.

Wspomnę jeszcze o kilku innych zagadnieniach kinematycznych, które były rozwijane w pracach J. Oderfelda. Należą do nich uogólnione twierdzenie Grashofa i metoda analizy chwilowych środków obrotu. Ta ostatnia kwestia znalazła również odbicie w pracy J. Oderfelda, podającej sposób postępowania przy poszukiwaniu na najkrótszej drodze określonego chwilowego środka obrotu. W zakresie dokładności należy podkreślić wkład J. Oderfelda w opracowanie różnych metod szacowania dokładności obliczeń. Przytoczę tylko kilka z nich. Jedną z wykreślonych metod analizy kinematycznej mechanizmów jest tzw. metoda toru ocechowanego, znana jeszcze z prac W. Moszyńskiego. J. Oderfeld zaproponował prosty sposób wyboru liczby punktów na torze ocechowanym, związany z podziałkami rysunkowymi, który zapewnia możliwie dużą dokładność przy określeniu prędkości i przyspieszeń. Metoda ta okazała się bardzo efektywna i została następnie uogólniona przez M. Dietricha i A. Moreckiego na przypadek mechanizmów przestrzennych. W 1980 r. J. Oderfeld podał metodę numeryczną, prostszą i dokładniejszą od tzw. dźwigni Żukowskiego.

Kolejną grupę prac naukowych stanowią opracowania z dziedziny podstaw eksperymentu i miernictwa. W zakres tych opracowań weszły takie prace jak: doświadczalna metoda wyznaczania współczynnika tarcia, ocena pokrewieństwa krzywych empirycznych oraz większe opracowanie pt.: "Podstawy prac doświadczalnych", WPW, 1968, która to pozycja weszła do programów wykładów na specjalności Mechanika Stosowana Politechniki Warszawskiej przed około 20 laty.

Ostatnia grupa prac naukowych dotyczy zagadnień optymalizacji w budowie maszyn. Temu zagadnieniu J. Oderfeld poświęcił dużo uwagi w ostatnich kilkunastu latach i stworzył w tym zakresie własną szkołę naukową, która odegrała istotną rolę w rozwoju współczesnej teorii mechanizmów, nie tylko w Polsce.

Pierwsze wzmianki o postępowaniu optymistycznym znajdujemy w pracy "Wytrzymałość elementów maszyn a oszczędność", *Archiwum Budowy Maszyn*, I, 1954, str. 33-65. Podstawową zaś pracą w tym zakresie okazała się praca ogłoszona w *ABM IX*, 1962, str. 455-486 pod tytułem "Programowanie w budowie maszyn". W tej rozprawie omawia się możliwości wykorzystania rachunku operacyjnego, programowania liniowego i nieliniowego do procesu optymalizacji mechanizmów i maszyn. Od stosunkowo prostych algorytmów postępowania optymistycznego dla układów liniowych o niewielkiej liczbie zmiennych decyzyjnych (wyrównoważanie statyczne) J. Oderfeld przechodzi do zagadnień coraz bardziej złożonych. Dotyczą one przypadków nieliniowych i stochastycznych, gdzie liczba zmiennych decyzyjnych osiąga kilkaset a nawet kilka tysięcy. Tu przydatna okazuje się dekompozycja problemu.

W latach 1962-1978 powstaje wiele nowych metod i algorytmów w tym zakresie. Niektóre z nich zostały wdrożone do praktyki projektowania złożonych maszyn i urządzeń. Problematyka ta była stale rozwijana przez J. Oderfelda i jego uczniów, w szczególności w zastosowaniu do dźwigów samojezdnych, budowanych w Zakładach *BUMAR*. Wyniki prac w tym zakresie były prezentowane na kongresach i sympozjach w ZSRR, Anglii, Włoszech, BDR, NRD, WRI, Rumunii i Polsce. Wielu wychowanków Profesora, od dawna już samodzielnych pracowników, profesorów i docentów kontynuuje tę problematykę w ośrodkach informatycznych i budowy maszyn (Dietrich, Goliński, Pruski, Pleszczyńska, Pogorzelski).

W latach 1957-1964 J. Oderfeld uzyskał także znaczące wyniki w zakresie zastosowań matematyki. Wymienię przykładowo niektóre z nich:

- 1957 – skupienie rozkładu,
- 1958 – autokorelogram znakowy,
- 1967 – liniowy estymator odchylenia średniego,
- 1964, 1975 – przyczynki do analizy wymiarowej.

W rozpatrywanym okresie J. Oderfeld ogłosił łącznie 55 prac naukowych i technicznych z dziedziny teorii maszyn i mechanizmów.

Z inicjatywy Departamentu Studiów Technicznych ówczesnego MSzW w 1958 r. podjęło systematyczną pracę, stałe Ogólnopolskie Seminarium Naukowe, które odegrało pozytywną rolę jako forum wymiany doświadczeń między placówkami TMM, działającymi we wszystkich politechnikach krajowych. Ponadto w latach 1955-1978 odbyło się siedem ogólnopolskich konferencji TMM, w których nasz Jubilat odegrał wiodącą rolę. Patrząc na dorobek działania Katedr i Zakładów TMM należy stwierdzić, że był on pokaźny i wyrażał się liczbą około 300 prac ogłoszonych drukiem w 8 ośrodkach, w tym ośrodek warszawski ogłosił 160 prac napisanych przez prawie 40 autorów.

Można więc z całym przekonaniem mówić o polskiej szkole TMM, w której J. Oderfeld odegrał pionierską rolę. W ostatnich latach rola naszej dyscypliny ulegała dość licznym zmianom wywołanym reorganizacjami i reformami planu studiów. Nastąpiło pewne ograniczenie tematyki klasycznej na korzyść nowoczesnych działów jak: dynamika i drgania maszyn, miernictwo dynamiczne, symulacja analogowa i cyfrowa, niezawodność, manipulatory i roboty, synteza optymalna, teoria systemów. Ale wszystkie te nowe działy tkwią głęboko korzeniami w klasycznych podstawach założonych w poprzednich latach.

Szczególnie aktywnie J. Oderfeld uczestniczy w międzynarodowym życiu naukowym. Od 1933 do 1978 r. wziął udział w ponad 40 międzynarodowych konferencjach, sympozjach i seminariach. W zakresie krajowym uczestniczył czynnie (z referatami) w co najmniej 200 spotkaniach konferencyjnych.

W latach 1937-1978 J. Oderfeld wydał 14 podręczników i skryptów z dziedzin technicznych i zastosowań matematyki.

W roku 1969 powstał pod przewodnictwem Jana Oderfelda Polski Komitet Teorii Maszyn i Mechanizmów, ulokowany następnie na prawach sekcji w Komitecie Budowy Maszyn PAN. Jest on jednocześnie Komitetem Narodowym IFToMM, Federacji, która powstała podczas II Światowego Kongresu TMM, Zakopane 1969 r. Jan Oderfeld był jednym z założycieli tej Federacji i przez 10 lat pełnił różne odpowiedzialne funkcje, a mianowicie przez pierwsze dwie kadencje członka Rady Wykonawczej, przewodniczącego Komisji Konstytucyjnej i członka Komisji Standardyzacji Terminologii "A". W latach 1964/5/6 pełnił również funkcję Dziekana Wydziału MEL. Równoległe z działalnością naukową łącznie przepracował około 15 lat w przemyśle krajowym oraz odbył w 1967/8 6-miesięczny staż w Rzymie, (INAC). W latach 1973-1978 wniósł poważny wkład w organizację i działalność Olimpiady Wiedzy Technicznej (NOT).

Okres trzeci

Lata 1978

Mimo przejścia na emeryturę w 1978 roku Jan Oderfeld zachował kontakt z Zakładem TMR na Politechnice Warszawskiej. Z kolegami spotyka się prawie codziennie. Na życzenie służy im konsultacją naukową i organizacyjną. Przygotował dwa stanowiska w laboratorium dydaktycznym. Przez kilka lat prowadził, na zlecenie, wykłady z Podstaw Eksperymentu. Promował dwóch doktorów nauk technicznych. Nadal jest członkiem KBM i PKTM. Do 1992 r. był Przewodniczącym PK TMM. Pozostaje członkiem TNW i kilku stowarzyszeń naukowych.

W latach 1978-1995 uczestniczył aktywnie (referaty) we wszystkich kongresach IFToMM, wszystkich Ogólnokrajowych Konferencjach TMM (dotychczas czternastu) i wielu innych konferencjach krajowych i zagranicznych.

Główne zainteresowania naukowe Jana Oderfelda w latach 1978-1995 to: TMM, biomechanika, biochemia, heurystyka, różne zastosowania matematyki (zwłaszcza optymalizacji). W tym czasie ogłosił 36 prac, kilka prac jest w druku.

Od 24 lat nieprzerwanie bierze udział w Olimpiadzie Wiedzy Technicznej dla

młodzieży szkół średnich, gdzie prowadzi dział mechaniczno-budowlany. Łączna liczba zawodników przekroczyła pół miliona.

Łącznie J. Oderfeld ogłosił około 190 pozycji. Poniżej podano kilka wybranych prac, które o ile mi wiadomo, autor wysoko ceni:

- Rozrząd silników lotniczych, 1938, skrypt;
- Statystyczny odbiór towarów klasyfikowanych według alternatywy, Prace i Studia Statystyczne, 1950;
- Programowanie w budowie maszyn, Arch. Bud. Masz., 1962;
- Computer algorithm for instantaneous centres of rotation, Mechanism and Machine Theory, 1978;
- Statystyczne podstawy prac doświadczalnych, 1990, skrypt;
- On Jonathan Swift's Biomechanics, Newsletter Issue No. 4, 1993;
- On design and technology, IX World Congress on the TMM, Milano, key-lecture, 1995;

Jak wynika z tego przeglądu, w działalności zawodowej J. Oderfelda występują długie cykle, zwykle nakładające się w czasie:

- prawie 30 lat: silniki lotnicze (łukowe i odrzutowe)
- prawie 15 lat: normalizacja
- prawie 40 lat: TMM
- prawie 30 lat: matematyka
- prawie 40 lat: Komitet Red. ABM
- od 24 lat: Olimpiada Wiedzy Technologicznej (ostatnia miłość)
- ponadto krótsze flirty z maszynami rolniczymi, z biochemią i biomechaniką.

Tym co cechuje działalność prof. J. Oderfelda, jest wielka rzetelność zarówno w stosunku do jego własnych opracowań jak i w ocenie pracy innych.

Taka postawa sprzyja też właściwemu podejściu do pracy dydaktycznej, co potwierdza działalność prof. J. Oderfelda w tej dziedzinie. Już na początku swej pracy na Politechnice Warszawskiej był opiekunem studenckiego koła naukowego. W ciągu całej swej pracy publikuje wiele skryptów, które wyróżniając się jasnością wywodu wykształciły wiele pokoleń inżynierów.

Stosunek do zawodu inżynierskiego ilustrują jego ulubione aforyzmy:

- nie ma osobnej ani teorii ani praktyki inżynierskiej, jest tylko wspólna sztuka inżynierska; każdy wynik doświadczalny wymaga oszacowania błędu; dla inżyniera każdy szczegół ma być ważny.

Zainteresowania poza techniczne Profesora dotyczą muzyki. Jako amator dobrej (a raczej bardzo dobrej) muzyki ułożył na własny użytek klasyfikację kompozytorów:

- klasa zerowa: tylko Mozart,
- klasa pierwsza, miejsca stałe: Vivaldi, Beethoven, Schumann, Prokofiew, dodatkowo dwa lub trzy miejsca obieralne według nastroju,
- klasa druga: tu już jest ciasno.

Profesor lubi też "czarny humor". Oto próbki jego żartobliwej twórczości:

- Moi przyjaciele urządzili mi jubileusz, gdy ukończyłem 85 lat. Następny już w trzy lata później, Dlaczego? Bo nie byli pewni, czy dociągnę do 90-tki; ja także.
- Niespokojny pacjent do lekarza: Panie doktorze, czyrak? Lekarz do pacjenta: tak, rak.
- Wszedł do kliki, ma wyniki.

Za działalność dla kraju został odznaczony wieloma medalami i odznaczeniami jak: Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski (1964), Medalem Brązowym za zasługi dla Obronności Kraju (1968), Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1976) i innymi. Uzyskiwał w okresie pracy zawodowej różne nagrody Ministra Szkolnictwa Wyższego, w tym indywidualną pierwszego stopnia, a także Rektora, PTM i innych instytucji. W okresie 1978-1995 otrzymał wiele wyróżnień honorowych; wśród nich:

- Złota odznaka Honorowa NOT, 1980
- Honorowy Członek PTMTS
- Honorowy redaktor *Applicationes Mathematicae*, którego to pisma był współzałożycielem w 1954 r.
- "Skrzydła Puławskiego", Sekcja Lotnicza SIMP), 1986
- Podczas IX Światowego Kongresu IFToMM, sierpień/wrzesień 1995 r., w Mediolanie został Honorowym członkiem Federacji.

Wielu uczonych polskich, wychowanków i współpracowników Profesora pełni we władzach tej Federacji różne odpowiedzialne funkcje. Świadczy to o prestiżu, jakim cieszy się polska szkoła TMM na świecie. Wkład ten – jestem przekonany – będzie się stale zwiększał i liczymy tutaj na dalszą nieustającą aktywność naukową i pomoc Profesora Jana Oderfelda.

W dniach poprzedzających Jubileusz 90-lecia wszyscy Przyjaciele i Koledzy, a także liczni wychowankowie składają **Profesorowi Janowi Oderfeldowi** najserdeczniejsze gratulacje i życzenia.

Adam Morecki